

**ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВІННИЦЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ**

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ

Сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 (ISO 9001:2015, IDT)

Кафедра економіки та міжнародних відносин

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА /
QUALIFICATION WORK**

Методичні рекомендації

Ступінь вищої освіти	«Бакалавр» /	Bachelor
Галузь знань	29 «Міжнародні відносин» /	«International relations»
Спеціальність	292 «Міжнародні економічні відносини» /	«International economic relations»
Освітня програма	«Міжнародний бізнес» /	«International business»

Вінниця 2022

Розробник: Давидюк Людмила, кандидат економічних наук, доцент

Гарант освітньої програми «Міжнародний бізнес» - Давидюк Людмила, кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки та міжнародних відносин

Обговорено та схвалено на засіданні кафедри економіки та міжнародних відносин 17.06.2022 р., пр. № 08; на засіданні методичної комісії факультету економіки, менеджменту та права 24.06.2022 р., протокол № 05

Рецензент: Кульганік Оксана, кандидат економічних наук, доцент

Редактор: Фатєєва Т.

Комп'ютерна верстка: Тимошук М.

Підп. до друку 30.08.2022. Формат 60x84/16. Папір офсетний

Друк ксероксний. Ум. друк. арк. 2,26.

Обл.-вид. арк. 1,99. Тираж 2. Зам. № 230.

Редакційно-видавничий відділ ВТЕІ ДТЕУ
21000, м. Вінниця, вул. Хмельницьке шосе, 25

ЗМІСТ

Вступ.....	4
1 Загальні положення.....	8
2 Рекомендації щодо вибору теми кваліфікаційної роботи	10
3 Основні етапи написання кваліфікаційної роботи.....	10
4 Основні вимоги до змісту та структури кваліфікаційної роботи	11
5 Основні вимоги до оформлення кваліфікаційної роботи.....	15
6 Організація захисту кваліфікаційної роботи.....	23
Додатки.....	26

ВСТУП

Методичні рекомендації до написання кваліфікаційної роботи розроблено на підставі Закону України «Про освіту», «Про вищу освіту», інструкцій МОН України, стандартів вищої освіти підготовки бакалавра, освітньої програми підготовки бакалавра, «Положення про організацію освітнього процесу здобувачів вищої освіти», «Положення про атестацію здобувачів вищої освіти та екзаменаційну комісію з атестації», «Положення про кваліфікаційну роботу у Вінницькому торговельно-економічному інституті» та накопиченого у ВТЕІ ДТЕУ досвіду виконання здобувачами вищої освіти кваліфікаційних робіт.

Кваліфікаційна робота здобувача передбачена навчальним планом і завершує його підготовку в інституті. Кваліфікаційна робота – кваліфікаційне самостійне дослідження, що виконує здобувач на завершальному етапі навчання у ВТЕІ ДТЕУ; призначене для об'єктивного контролю ступеня сформованості компетентностей в обраній галузі професійної діяльності, які зазначені у стандартах вищої освіти.

Кваліфікаційна робота виконується відповідно до вимог щодо напрямів наукових досліджень і має засвідчити рівень професійної підготовки випускника, виявити його спеціальну та загальнонаукову підготовку, вміння застосовувати здобуті в інституті знання для розв'язання науково-практичних завдань, здатність до проведення досліджень, систематизації та свідомого засвоєння знань, наявність у її автора навичок наукової роботи.

Методичні рекомендації призначені для надання допомоги студентам у виконанні кваліфікаційної роботи та включають основні вимоги до змісту та оформлення кваліфікаційної роботи, організації її написання, порядку захисту та оцінювання.

Компетентності кваліфікаційної роботи:

Інтегральна компетентність: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері міжнародних відносин у цілому та міжнародних економічних, зокрема, а також у процесі навчання, що передбачає застосування новітніх теорій та методів при здійсненні комплексних досліджень світогосподарських зв'язків, характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та

закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 3. Здатність навчатися та бути сучасно навченим.

ЗК 4. Здатність планувати та управляти часом.

ЗК 5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 6. Здатність спілкуватися іноземними мовами.

ЗК 7. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.

ЗК 8. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 10. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК 12. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Спеціальні компетентності:

СК 1. Здатність виокремлювати характерні ознаки та тенденції розвитку світового господарства, особливості реалізації економічної політики та світових інтеграційних/дезінтеграційних процесів, у тому числі євроатлантичної інтеграції.

СК 2. Здатність використовувати базові категорії та новітні теорії, концепції, технології і методи у сфері міжнародних економічних відносин з урахуванням їх основних форм, застосовувати теоретичні знання щодо функціонування та розвитку міжнародних економічних відносин.

СК 3. Здатність виявляти особливості функціонування середовища міжнародних економічних відносин та моделей економічного розвитку.

СК 4. Здатність обґрунтовувати особливості реалізації форм міжнародних економічних відносин на мега-, макро-, мезо- і мікрорівнях.

СК 5. Здатність здійснювати комплексний аналіз та моніторинг кон'юнктури світових ринків, оцінювати зміни міжнародного середовища та вміти адаптуватися до них.

СК 6. Здатність аналізувати міжнародні ринки товарів і послуг, інструменти та принципи регулювання міжнародної торгівлі.

СК 7. Здатність аналізувати теорії та механізми реалізації міжнародних валютно-фінансових і кредитних відносин.

СК 8. Здатність визначати функціональні особливості, характер, рівень та ступінь взаємозв'язків між суб'єктами міжнародних економічних відносин різного рівня та налагоджувати комунікації між ними.

СК 9. Здатність до діагностики стану досліджень міжнародних економічних відносин та світового господарства у міждисциплінарному поєднанні із політичними, юридичними, природничими науками.

СК 11. Здатність проводити дослідження економічних явищ та процесів у міжнародній сфері з урахуванням причинно-наслідкових та просторово-часових зв'язків.

СК 12. Здатність використовувати нормативно-розпорядчі документи та довідкові матеріали при здійсненні професійної діяльності у сфері міжнародних економічних відносин.

СК 14. Здатність спілкуватися на професійному та соціальному рівнях з використанням фахової термінології, включаючи усну і письмову комунікацію державною та іноземними мовами.

СК 15. Здатність застосувати методи, правила і принципи функціонування міжнародних економічних відносин для розвитку зовнішньоекономічної діяльності України.

СК 16. Здатність постійно підвищувати теоретичний рівень знань, генерувати й ефективно використовувати їх в практичній діяльності.

Програмні результати навчання:

РН 1. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, усвідомлюючи необхідність навчання впродовж усього життя, проявляти толерантність та готовність до інноваційних змін.

РН 2. Вільно спілкуватися з професійних питань державною та іноземними мовами усно і письмово, фахово використовувати економічну термінологію.

РН 3. Використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології, програмні пакети загального і спеціального призначення.

РН 4. Систематизувати й упорядковувати отриману інформацію щодо процесів і явищ у світовому господарстві; оцінювати та пояснювати вплив ендогенних і екзогенних факторів на них; формулювати висновки і розробляти рекомендації з урахуванням особливостей національного і міжнародного середовища.

РН 7. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

РН 8. Розуміти, виділяти й описувати нові явища, процеси й тенденції глобального розвитку, механізми й інструменти реалізації економічної політики та світових інтеграційних / дезінтеграційних процесів, у тому числі та євроатлантичної інтеграції.

РН 9. Розуміти і вміти застосовувати, відповідно до інших вимог освітньої програми, сучасні теорії та методи розв'язання спеціалізованих складних задач і практичних проблем у сфері міжнародної торгівлі товарами та послугами, міжнародного руху капіталу, міжнародних валютно-фінансових та кредитних відносин, мобільності людських ресурсів, міжнародного трансферу технологій.

РН 10. Ідентифікувати та виокремлювати особливості функціонування суб'єктів міжнародних відносин та моделей їх економічного розвитку.

РН 11. Обґрунтовувати власну думку щодо конкретних умов реалізації форм міжнародних економічних відносин на мега-, макро-, мезо- і мікрорівнях.

РН 12. Здійснювати комплексний аналіз складних економічних систем, зіставляти та порівнювати їх складові, оцінювати й аргументувати оцінки результативності їх функціонування.

РН 13. Підбирати і вміло застосовувати аналітичний інструментарій дослідження стану та перспектив розвитку окремих сегментів міжнародних ринків товарів і послуг з використанням сучасних знань про методи, форми й інструменти регулювання міжнародної торгівлі.

- PH 14. Розуміти і застосовувати теорії, принципи, засоби й інструменти реалізації міжнародних валютно-фінансових та кредитних відносин.
- PH 15. Визначати функціональні особливості, характер, рівень та ступінь взаємозв'язків між суб'єктами міжнародних економічних відносин різного рівня та налагоджувати комунікації між ними.
- PH 16. Демонструвати знання про стан досліджень міжнародних економічних відносин та світового господарства у міждисциплінарному поєднанні із політичними, юридичними, природничими науками.
- PH 18. Досліджувати економічні явища та процеси у міжнародній сфері на основі розуміння категорій, законів; виділяючи й узагальнюючи тенденції, закономірності функціонування та розвитку світового господарства з урахуванням причинно-наслідкових та просторово-часових зв'язків.
- PH 19. Розуміти та застосовувати чинне законодавство, міжнародні нормативні документи і угоди, довідкові матеріали, чинні стандарти і технічні умови тощо у сфері міжнародних економічних відносин.
- PH 22. Застосовувати відповідні методи, правила і принципи функціонування міжнародних економічних відносин для розвитку зовнішньоекономічної діяльності України.
- PH 24. Обґрунтовувати вибір і застосовувати інформаційно-аналітичний інструментарій, економіко-статистичні методи обчислення, складні техніки аналізу та методи моніторингу кон'юнктури світових ринків.
- PH 25. Презентувати результати дослідження на базі яких, розробляються рекомендації та заходи з адаптації до змін міжнародного середовища.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Кваліфікаційна робота є кінцевим результатом самостійної індивідуальної науково-дослідницької діяльності здобувача, комплексним науковим дослідженням, підсумком вивчення дисциплін, що передбачені навчальними планами підготовки та проходження виробничої практики.

Кваліфікаційна робота являє собою висвітлення стану вивчення проблеми (огляд та аналіз), детально обґрунтовану та належним чином оформлену пропозицію, що передбачає впровадження певних змін у діяльність об'єкту дослідження та висновки. Кваліфікаційна робота є одним із видів індивідуальних робіт студента, оригінальним, завершеним науковим дослідженням у галузі знань «Міжнародні відносини» та містить сукупність результатів, положень, що пропонуються до публічного захисту.

Метою написання кваліфікаційної роботи – визначення рівня підготовленості здобувача до розв'язання комплексу наукових і прикладних завдань відповідно до узагальненого об'єкта діяльності на основі застосування системи теоретичних знань і практичних навичок, отриманих у процесі всього періоду навчання.

Методи дослідження. Теоретичну та методологічну основу дослідження формують фундаментальні праці провідних вітчизняних і зарубіжних учених з досліджуваної проблематики. У процесі вирішення поставлених завдань можуть бути застосовані методи аналізу та синтезу, індукції та дедукції, методи системного узагальнення та порівняння, статистичні методи, методи економічного моделювання та прогнозування, метод експертних оцінок та ін.

Кваліфікаційна робота виконується на основі поглибленого вивчення і творчого критичного осмислення сучасної фахово орієнтованої вітчизняної та зарубіжної літератури, чинного законодавства України з питань міжнародних економічних відносин, управління міжнародною економічною діяльністю, міжнародного економічного співробітництва, передового вітчизняного та зарубіжного досвіду розв'язання обраної проблеми, а також результатів проведених здобувачем власних досліджень реального об'єкта з метою вирішення визначених професійних завдань у сфері розвитку міжнародного бізнесу.

Кваліфікаційна робота здобувача освітнього ступеня бакалавра виконується з метою підтвердження рівня професійної підготовки випускника першого рівня вищої освіти. Основне завдання – продемонструвати здатність автора вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у певній галузі професійної діяльності, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідних наук (відповідно до сьомого рівня Національної рамки кваліфікацій) на основі компетентностей, набутих в період навчання.

У практичній сфері – це вміння застосовувати набуті знання і методи у вирішенні практичних задач. У науково-дослідній сфері – це здатність визначити проблему і здійснити дослідження.

Основні наукові результати кваліфікаційної роботи (проекту) здобувача освітнього ступеня бакалавра обов'язково повинні бути опубліковані в Збірнику студентського наукового товариства «ВАТРА» та інших виданнях ВТЕІ ДТЕУ – 1 стаття, що має бути відображено у календарному графіку підготовки кваліфікаційних робіт (додаток А).

Кваліфікаційна робота має бути написана державною мовою. Написання кваліфікаційної роботи іншою, ніж державна, мовою можливе за поданням факультету та погодженням директора.

Вимоги до кваліфікаційної роботи полягають у:

- глибокому та цілісному осмисленні професійної проблеми;
- комплексному оволодінні матеріалом і методами самостійного дослідження, послідовному його викладенні;
- практичному застосуванні теоретичних знань для вирішення конкретних завдань щодо визначення закономірностей функціонування і розвитку системи глобальних світогосподарських зв'язків, вдосконалення інструментарію регулювання зовнішньоекономічним сектором національної економіки, управління міжнародним бізнесом підприємств та організацій.

У процесі написання кваліфікаційної роботи, відповідно до кваліфікаційних вимог, здобувач повинен виявити:

- знання загальнотеоретичних, загальноекономічних, професійно орієнтованих і спеціальних дисциплін, які розкривають теоретичні основи та практичні питання міжнародного бізнесу, розробки і реалізації стратегії й тактики управління міжнародною економічною діяльністю;
- уміння відбирати, систематизувати та обробляти інформацію відповідно до цілей дослідження;
- вміння визначати і використовувати причинно-наслідкові зв'язки процесів та явищ у прикладній галузі;
- вміння формулювати наукові висновки і конкретні пропозиції щодо вдосконалення управління реальним досліджуванним об'єктом.

Кваліфікаційна робота повинна мати логічний, доказовий, аргументований характер і відповідати таким вимогам:

- містити поглиблений всебічний аналіз досліджуваної проблеми;
- містити результати самостійних досліджень та розрахунки, виконані із застосуванням інформаційних технологій;
- містити обґрунтовані пропозиції щодо вдосконалення діяльності на досліджуваному об'єкті;
- бути належним чином оформленою;
- мати всі необхідні супровідні документи;
- бути виконаною і поданою на кафедру в термін, передбачений графіком навчального процесу.

Кваліфікаційна робота підлягає перевірці на наявність ознак академічного плагіату за допомогою визначеного програмного продукту. Результати перевірки треба представити у вигляді довідки, яка відображає унікальність тексту кваліфікаційної роботи (див. [Положення про дотримання](#)

[академічної доброчесності педагогічними та науково-педагогічними працівниками та здобувачами освіти у ВТЕІ ДТЕУ](http://www.vtei.com.ua/doc/dtu/pol/35.pdf)
<http://www.vtei.com.ua/doc/dtu/pol/35.pdf>

Кваліфікаційна робота, що не відповідає вимогам щодо змісту та оформлення, написана без дотримання затвердженого плану, що не містить матеріалів конкретного дослідження теми відповідно до обраного напрямку на матеріалах регуляторних органів України або даних реального підприємства, обґрунтованих пропозицій, а також не має відзиву з об'єкта дослідження та зовнішніх рецензій – до захисту не допускається.

2. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИБОРУ ТЕМИ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Темою кваліфікаційної роботи (предметом дослідження) може бути одна з актуальних проблем міжнародного бізнесу, яка недостатньо теоретично та методично розроблена або потребує новітніх теоретичних та методичних підходів, викликає зацікавленість практиків або є перспективною для впровадження з метою підвищення ефективності міжнародної діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання.

Рекомендована тематика кваліфікаційних робіт розробляється кафедрою економіки та міжнародних відносин згідно з вимогами варіативної компоненти кваліфікаційної характеристики фахівців з конкретної спеціалізації або програми підготовки відповідно до затверджених програм вивчених навчальних дисциплін. Тематика періодично переглядається і поновлюється з урахуванням наукових інтересів кафедри та розвитку економічної науки і практики.

Здобувач може самостійно обрати тему кваліфікаційної роботи згідно з тематикою, яку затвердила кафедра.

Тему кваліфікаційної роботи здобувач обирає із запропонованих кафедрою, погоджує її з науковим керівником та (за необхідності) з консультантом. Якщо студент не мав змоги в визначені графіком навчального процесу строки обрати тему кваліфікаційної роботи – це робить науковий керівник та гарант освітньої програми.

Здобувач, за погодженням із керівником, може запропонувати свою тему дослідження за умов відповідного обґрунтування доцільності її розробки (з урахуванням попередньої власної науково-дослідницької роботи, місця роботи, можливостей отримання необхідної інформації на об'єкті дослідження).

Разом із вибором теми визначається об'єкт дослідження, на матеріалах якого буде виконуватися кваліфікаційна робота. Такими об'єктами можуть бути підприємства (організації, установи), розташовані на території України або за її межами, що здійснюють різні види економічної діяльності, в тому числі і міжнародну.

Діяльність об'єкта дослідження повинна створювати можливість інформаційного забезпечення дослідження обраної теми.

3. ОСНОВНІ ЕТАПИ НАПИСАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Кваліфікаційна робота виконується відповідно до графіка, що складається кафедрою економіки та міжнародних відносин і затверджується завідувачем кафедри та деканом.

Основні етапи написання кваліфікаційної роботи:

1. Затвердження змісту кваліфікаційної роботи.
2. Отримання завдання кваліфікаційної роботи.
3. Виконання наукової статті за тематикою кваліфікаційної роботи.
4. Написання кваліфікаційної роботи.
5. Оформлення роботи та її реєстрація на кафедрі.
6. Попередній захист роботи на кафедрі.
7. Зовнішнє рецензування кваліфікаційної роботи.
8. Публічний захист роботи.

Тема кваліфікаційної роботи затверджується після визначення об'єкта, на матеріалах якого буде виконуватися кваліфікаційна робота. За відсутності пропозицій з боку здобувача щодо досліджуваного об'єкта кафедра залишає за собою право призначення підприємства або установи, з якими ВТЕІ ДТЕУ має відповідну угоду.

Після остаточного узгодження теми кваліфікаційної роботи з науковим керівником студент подає заяву на ім'я завідувача кафедри, в якій зазначає назву теми і повну назву об'єкта дослідження. Заява є підставою для призначення наукового керівника (додаток Б).

Після опрацювання джерел студент складає план, який узгоджується з науковим керівником, гарантом освітньої програми, завідувачем кафедри. Розгорнутий план зазначається у завданні (додаток В) на кваліфікаційну роботу із зазначенням строків виконання. Завдання затверджується керівником кваліфікаційної роботи та завідувачем кафедри.

Список здобувачів, перелік їх тем та призначені наукові керівники затверджуються наказом директора. Внесення змін та уточнень до тем / об'єктів дослідження кваліфікаційних робіт можливе, як виняток, не пізніше першого тижня від початку проходження здобувачами вищої освіти виробничої (переддипломної) практики. Зміни здійснюються за наказом директора, проєкт якого вносить декан факультету на підставі службової записки завідувача кафедри за обґрунтованою заявою здобувача вищої освіти, погодженою з науковим керівником та гарантом освітньої програми.

4. ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО ЗМІСТУ ТА СТРУКТУРИ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Обсяг основної частини кваліфікаційної роботи складає до **40 сторінок тексту** (починаючи зі змісту та невраховуючи список використаних джерел та додатки) формату А4, шрифт – Times New Roman, 14 кегль, міжрядковий інтервал – 1,5).

Кваліфікаційна робота має таку структуру:

- Титульний аркуш.
- Зміст.
- Перелік умовних позначень (*у разі потреби*).
- Вступ.
- Основна частина (складається з трьох розділів по два параграфи та висновків до них).
- Висновки та пропозиції.
- Список використаних джерел.
- Додатки.

Титульний аркуш є першою сторінкою кваліфікаційної роботи (і оформлюється відповідно до вимог стандарту та вимог ВТЕІ ДТЕУ (додаток Г)).

Зміст кваліфікаційної роботи включає послідовно перераховані назви всіх структурних елементів кваліфікаційної роботи із зазначенням номерів сторінок, з яких вони починаються; має відображати суть проблеми, її складність і логіку дослідження. Назви розділів і підрозділів повинні бути стислими і зрозумілими, літературно грамотними, тісно пов'язаними з назвою роботи, але не повторювати її.

Заголовки Змісту повинні точно відповідати заголовкам у тексті кваліфікаційної роботи. Не можна скорочувати їх або подавати в іншому формулюванні, послідовності і співвідпорядкованості порівняно із заголовками в тексті. Заголовки однакових ступенів рубрикації необхідно розташовувати один під одним.

Перелік умовних скорочень (за наявності). Якщо у кваліфікаційній роботі вживаються маловідомі скорочення, нові символи, позначення тощо, то їх перелік може бути поданий у кваліфікаційній роботі окремим списком, який розміщують перед вступом. Перелік друкують двома колонками, у яких зліва за алфавітним принципом наводять скорочення, справа – їх детальну розшифровку. Якщо у кваліфікаційній роботі спеціальні терміни, скорочення, символи, позначення і таке інше повторюються менше трьох разів, перелік не складають, а їх розшифровку наводять у тексті при першому згадуванні.

Вступ (до 3-х аркушів) розкриває сутність і стан наукового розроблення проблеми (задачі), її значимість, підстави і вихідні дані для розроблення теми, обґрунтування необхідності проведення дослідження. У Вступі подають загальну характеристику роботи в рекомендованій нижче послідовності:

1. *Актуальність теми роботи* – передбачає стисле обґрунтування своєчасності та значущості дослідження за обраною тематикою.
2. *Аналіз рівня розробленості теми* – містить стислий огляд основних публікацій за темою дослідження із посиланнями на праці конкретних вітчизняних та закордонних науковців та формулюванням висновків щодо необхідності подальших досліджень за обраним напрямом.
3. *Мета і завдання дослідження.* Формулюють мету роботи і завдання, які необхідно вирішити для досягнення поставленої мети. Не слід формулювати мету як «Дослідження...», «Вивчення...», тому що ці слова вказують на засіб досягнення мети, а не на саму мету. Мета кваліфікаційної роботи тісно пов'язана з назвою роботи й повинна чітко вказувати, що саме вирішується в роботі. Мета і завдання дослідження формуються на основі аналізу літературних джерел і визначення актуальності теми. Мета розкривається переліком завдань, які вирішуються у кваліфікаційній роботі.
4. *Об'єкт і предмет дослідження.*
Об'єкт дослідження — це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію й обране для вивчення.

Предмет дослідження міститься в межах об'єкта.

5. *Методи дослідження.* Надається перелік методів дослідження, використаних в роботі для досягнення поставленої мети. Перелік методів має бути наданий в контексті теми роботи та містити стислу та змістовну інформацію щодо того, яким чином та з якою метою ці методи було застосовано. Такий підхід до викладення дасть змогу пересвідчитися в логічності та прийнятності вибору саме цих методів.
6. *Інформація про апробацію результатів дослідження* (перелік конференцій, на яких було здійснено та обговорено результати дослідження (назва доповіді, місце та час проведення конференцій), назва статті (які було підготовлено), інформація про їх видання (назва видання, місце, час тощо).

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів (теоретико-методичний, аналітико-дослідницький, проектно-рекомендаційний) і підрозділів, які мають бути взаємопов'язані, а матеріал – викладеним послідовно і логічно із критичним аналізом теоретичних положень, статистичних даних, інформації різноманітного характеру. У кінці кожного розділу формулюються висновки зі стислим викладенням наведених у ньому результатів наукових і прикладних досліджень.

РОЗДІЛ 1 – теоретико-методичний (2 підрозділи кваліфікаційної роботи). У ньому здобувач демонструє свої науково-дослідницькі компетенції, розкриває сучасний стан наукової думки щодо проблем досліджуваної теми, аналізує різні теорії та концепції, проводить критичний

огляд відповідних наукових джерел, висловлює й обґрунтовує авторську позицію, формулює проблемні питання. Загальний обсяг цього розділу не повинен перевищувати 25-30% загального обсягу кваліфікаційної роботи.

РОЗДІЛ 2 – аналітико-дослідницький (2 підрозділи кваліфікаційної роботи). Розділ має бути максимально насичений фактологічною інформацією та її аналізом. Усі аналітичні розрахунки, таблиці, рисунки мають супроводжуватися тлумаченням і висновками, які дозволяють визначити сутність досліджуваних процесів, їх особливості, тенденції, вектори змін.

Текст кваліфікаційної роботи слід підкріпити реальними документами підприємств (установ, організацій), що наводяться у додатках.

У підрозділі 2.1. Необхідно навести коротку характеристику досліджуваного підприємства. Незалежно від теми дослідження даний підрозділ повинен вміщувати: назву підприємства, форму власності, власників, історію створення, місце реєстрації, величину статутного фонду, види та кількість акцій, розподіл акцій серед засновників та іншу релевантну інформація; аналіз складових організаційної структури управління досліджуваного підприємства, мету та предмет діяльності підприємства; характеристику продукції, що випускається, ринки збуту, конкурентів.

Проведення аналізу фінансово-економічних показників, що характеризують стан та тенденції розвитку досліджуваного підприємства, визначення кількісної та якісної оцінки факторів, що обумовили зміни окремих показників на об'єкті дослідження, здійснення діагностики управління цим напрямом діяльності на об'єкті дослідження, критична оцінка її сучасного стану, методичного інформаційного забезпечення тощо.

Підрозділ 2.2. необхідно присвятити прикладній реалізації на досліджуваному підприємстві методів діагностики та методик аналізу стану досліджуваної проблеми, розглянутих в попередньому розділі. Водночас, при аналізі отриманих результатів (кількісних оцінок стану досліджуваної проблеми на підприємстві) головну увагу необхідно присвятити оцінці впливу на досліджувані показники, а також виявленню резервів підвищення ефективності процесу управління станом досліджуваної проблеми.

При розкритті аналітичного розділу обов'язковим є:

- дослідження темпів розвитку конкретної галузі промисловості (до якої належить підприємство, що є базою дослідження у другому розділі), її місце, роль та значення функціонування і внутрішнього та світового ринків збуту. Дати аналіз стану цих ринків.

- аналіз системи державного управління об'єктами дослідження на макро-та мезо- рівнях, проаналізувавши таким чином вплив на результати діяльності підприємства зовнішніх незалежних від системи управління підприємством на локальному (макро-) рівні факторів.

При підготовці цього розділу рекомендовано використовувати економіко-математичні методи, програмні засоби для групування, розрахунків та аналізу. За результати розрахунків і зроблені на цій основі висновки відповідальність несе здобувач – автор кваліфікаційної роботи.

Рекомендований обсяг РОЗДІЛУ 2 – у межах 25-35% від загального обсягу роботи.

РОЗДІЛ 3 – проектно-рекомендаційний, завданням якого є розробка конкретних рекомендацій, пропозицій щодо удосконалення процесу або явища, що є предметом дослідження.

Підставами для обґрунтування рекомендацій мають послугувати аналіз прогресивного міжнародного досвіду розвитку досліджуваних явищ та процесів, узагальнення інформації про підходи, які використовуються у країнах, які досягли найбільших успіхів у сфері, що досліджується, а також виявлення шляхів адаптації прогресивних практик до вітчизняних реалій. Важливим елементом третього розділу є розроблення та обґрунтування здобувачем заходів, які можуть бути реалізовані на об'єкті дослідження, для вирішення проблем, які були виявлені при аналізі його міжнародної діяльності. Надані студентом пропозиції повинні мати розгорнуте обґрунтування, а ресурси, необхідні для їх впровадження, мають бути адекватними фінансовим можливостям суб'єкта міжнародного бізнесу.

У підрозділі 3.1. має бути надано рекомендації щодо вдосконалення міжнародної економічної діяльності суб'єкта господарювання у контексті дослідження.

У підрозділі 3.2. має бути оцінено ефективність запропонованих заходів. Параграф має прикладний характер, та передбачає оцінку ефективності (економічної, організаційної, управлінської, технологічної тощо) впровадження наданих теоретичних рекомендацій в міжнародну діяльність конкретного суб'єкта міжнародного бізнесу. Аналітичний та графічний матеріал, що ілюструє надані студентом рекомендації та оцінку їх ефективності, наводиться в додатках до кваліфікаційної роботи.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ, що наводяться в окремому розділі кваліфікаційної роботи, є стислим викладанням підсумків проведеного дослідження. Саме тут стисло наводяться найбільш важливі теоретичні положення, які містять формулювання розв'язаної проблеми, узагальнюються результати аналізу та діагностики об'єкта дослідження за визначеним напрямом дослідження; стисло подаються теоретичні та практичні пропозиції щодо вдосконалення міжнародної економічної діяльності суб'єкта міжнародного бізнесу. Обсяг висновків і пропозицій має становити 2-5 сторінки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ формується за алфавітом у такому порядку: спочатку літературні джерела, законодавчо-нормативні акти українською мовою, а потім мовою країн ЄС згідно з ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні вимоги та правила складання».

Для інформаційних матеріалів джерел Інтернет – обов'язкове посилання на відповідну Web-адресу.

Рекомендована кількість джерел становить не менше 50 найменувань. Обов'язкова наявність посилань на публікації за темою дослідження з видань, що входять до міжнародних наукометричних баз за останні 5 років.

ДОДАТКИ до кваліфікаційної роботи мають містити інформаційні матеріали, що становлять базу аналітичних досліджень згідно з обраною темою. Вони розміщуються на останніх сторінках роботи відповідно до посилань на них за основним текстом. Кожен із них має бути позначений літерою (правий верхній кут).

Додатки містять розрахункові таблиці, довідкову інформацію, статистичні дані, використані з метою аналізу діяльності суб'єкта міжнародного бізнесу та обґрунтування пропозицій та рекомендацій щодо її вдосконалення. Крім того, у додатки доцільно включати допоміжний матеріал, потрібний для повноти сприйняття кваліфікаційної роботи, зокрема реальні облікові й управлінські документи підприємства-об'єкта дослідження та інших підприємств, що наводяться як приклад (шаблони); рекламні матеріали; проміжні математичні доведення, формули, розрахунки; таблиці допоміжних цифрових даних; інструкції, методики, опис алгоритмів і програм вирішення задач, розроблені в процесі написання кваліфікаційної роботи; ілюстрації допоміжного характеру тощо.

5. ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Оформлення кваліфікаційної роботи має відповідати загальним вимогам, що висуваються до наукових робіт згідно з державним стандартом ДСТУ 3008:2015 «Інформація та документація. Звіти у сфері науки та техніки. Структура і правила оформлювання».

Текст роботи друкують за допомогою принтера з однієї сторони білого аркуша формату А4 (210×297 мм), залишаючи *поля* таких розмірів:

- ліве – 2,5 см;
- праве – 1,0 см;
- верхнє – 2,0 см;
- нижнє – 2,0 см.

Шрифт друку повинен бути чітким, стрічка – чорного кольору середньої жирності. Щільність тексту роботи – однакова. Міжрядковий інтервал **1,5**. Розмір шрифту Times New Roman текстового редактора – 14. Абзацний відступ – **1,2 см**.

Текст основної частини кваліфікаційної роботи поділяють на розділи, підрозділи, пункти та підпункти. Заголовки структурних частин кваліфікаційної роботи («ЗМІСТ», «ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ») друкують великими літерами симетрично набору. Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Крапку в кінці заголовка розділів, підрозділів не ставлять. Якщо заголовок складається з

двох або більше речень, їх розділяють крапкою. Розривати слова знаком переносу в заголовках заборонено. Заголовки пунктів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу в підбір до тексту. У цьому випадку в кінці заголовка ставиться крапка.

Відстань між назвою підрозділу, попереднім та подальшим текстом має бути не менше ніж два рядки. Не можна розміщувати назву підрозділу, пункту й підпункту в нижній частині аркуша, якщо після неї розміщено лише один рядок тексту або жодного.

КОЖНИЙ РОЗДІЛ РОБОТИ НЕОБХІДНО ПОЧИНАТИ З НОВОЇ СТОРІНКИ.

На першому (титульному) аркуші кваліфікаційної роботи номер сторінки не зазначають, але враховують при нумерації загальної кількості сторінок.

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів, рисунків (не малюнків), таблиць, формул проставляють арабськими цифрами без знака №. Додатки не входять до загального обсягу кваліфікаційної роботи, але нумеруються наскрізною нумерацією.

Нумерація сторінок:

- у правому верхньому кутку;
- починати проставляти нумерацію сторінок варто зі вступу, з третьої сторінки (титульний аркуш, індивідуальне завдання, зміст – сторінки не проставляються).

Номер розділу ставлять після слова «РОЗДІЛ», після номера крапку не ставлять, потім з нового рядка друкують його назву і також крапку не ставлять. Слово «РОЗДІЛ» і його назву розміщують у центрі сторінки (без абзацного відступу) напівжирним шрифтом.

Параграфи нумерують у межах кожного розділу. Номер параграфу складається з номера розділу і порядкового номера параграфу, між якими ставлять крапку. Наприкінці номера параграфу ставиться крапка. Наприклад: «2.2.» (другий параграф другого розділу), за якою у тому ж рядку зазначають заголовок параграфу. Заголовки параграфів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Наприкінці заголовка крапки не ставлять.

Посилання в тексті на джерела надають у квадратних дужках із зазначенням джерела та сторінки (крім газетних статей і випадків, коли посилаються на джерело в цілому). Перша цифра у квадратних дужках відповідає номеру джерела у списку використаних джерел, друга цифра – номеру сторінки. Наприклад: [32, с. 85].

Зібрані фактичні та статистичні матеріали наводяться в однакових одиницях виміру: абсолютних (грн, дол. США, т, м, шт.) або відносних (%).

Наприкінці кваліфікаційної роботи розміщується список використаних джерел. Рекомендована кількість назв близько 50. До цього списку включаються всі публікації вітчизняних і зарубіжних авторів, на які є посилання в роботі. Всі джерела вказуються тією мовою, якою вони видані.

Приклади бібліографічного опису використаних джерел наведено у додатку Е.

ОФОРМЛЕННЯ ДОПОМІЖНИХ МАТЕРІАЛІВ

До допоміжних матеріалів відносять: *ілюстрації* (схеми, діаграми, графіки, креслення тощо), *формули*, *таблиці*, *додатки*.

Рисунки використовуються в роботах, коли потрібно зобразити предмет таким, яким ми його сприймаємо, але тільки без зайвих деталей і подробиць. За допомогою рисунка можна з великим ступенем наочності зобразити форму, структуру й розташування предметів. Він допомагає легко усунути все непотрібне, що заважає зрозуміти суть справи і виділити основні частини зображуваного, показати механізм або його деталь у розрізі.

УСІ БЕЗ ВИНЯТКУ типи ілюстрацій (ескizi, діаграми, графіки, схеми, фотографії, рисунки тощо) повинні мати однаковий підпис «Рисунок». Усі ілюстрації нумерують наскрізно арабськими цифрами, крім ілюстрацій у додатках. Нумерація їх звичайно буває наскрізною в межах розділу. У цьому разі номер рисунка складається з номера розділу та порядкового номера рисунка в цьому розділі, які відокремлюють крапкою, наприклад «Рисунок 3.2» – другий рисунок третього розділу. Номер, назва ілюстрації та пояснювальні підписи розміщують послідовно під ілюстрацією по центру.

Наприклад, другий рисунок третього розділу:

Рисунок 3.2 – Роль депозитів фізичних осіб у формуванні активів українських банків протягом 2019–2022 рр. **або** [4]

або Джерело: розроблено автором за даними [7]

Рисунки кожного додатка нумерують окремо. Номер рисунка додатка складається з позначення додатка та порядкового номера рисунка в додатку, відокремлених крапкою. Наприклад, «Рисунок В.1 – _____», тобто перший рисунок додатка В.

Ілюстрації слід наводити безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Ілюстрації, розміщені на окремих сторінках роботи, включають до загальної нумерації сторінок. Ілюстрацію, розміри якої більші за формат А4, рекомендується розміщувати у додатках.

Якщо необхідно, ілюстрації доповнюють поясненнями або коментарем.

За необхідності під рисунком розміщують пояснювальні дані (підрисунковий текст або примітки). Наприклад, умовні позначення, які використовуються на схемі, графіку тощо.

Як зазначено вище, *єдиним видом* ілюстративного матеріалу в роботах є *рисунки*, представлені у вигляді схем, блок-схем, діаграм (стовпчикових, точкових, бульбашкових, колових та кільцевих тощо) і графіків.

Схема – це зображення, що передає зазвичай за допомогою умовних позначок і без дотримання масштабу основну ідею будь-якого пристрою, предмета, спорудження або процесу і показує взаємозв'язок їхніх головних елементів. У деяких роботах просторові схеми різних систем зображуються у вигляді прямокутників з простими зв'язками-лініями. Такі схеми звичайно називають блок-схемами.

Діаграма – один із засобів графічного зображення залежності між величинами. Діаграми складаються для наочності зображення й аналізу масових даних. **Наприклад**, шоста діаграма другого розділу:

Рисунок 2.6 – Основні країни-партнери в експорті послуг у 2021 р., % [19, с.97]

або Джерело: розроблено автором на основі [7]

Результати оброблення числових даних можна навести у вигляді **графіків**, тобто умовних зображень величин та їхніх співвідношень через геометричні фігури, крапки та лінії. Графіки використовуються як для аналізу, так і для підвищення наочності матеріалу.

ОБОВ'ЯЗКОВИМ є посилання на джерело!!! Джерело може зазначатися у випускній кваліфікаційній роботі так:

–одразу після назви рисунка у квадратних дужках, **наприклад**

[3, с. 5];

– або під назвою рисунка 10-м шрифтом курсивом пишеться слово *Джерело*, ставиться дві крапки і у квадратних дужках вказується джерело. Якщо рисунок складено самостійно, то під назвою рисунка 10-м шрифтом курсивом пишеться слово *Джерело*, ставиться дві крапки та пишеться: *складено або розроблено автором або: за даними, або на основі (певних джерел, якими автор керувався при складенні або розробленні конкретного рисунка).*

У тексті спочатку йде посилання на рисунок, а потім сам рисунок, **а не навпаки**.

Подання таблиць. Кваліфікаційна робота (проект) супроводжується значними обсягами цифрового матеріалу, який необхідно групувати в таблиці. За змістом таблиці поділяються на неаналітичні та аналітичні. У неаналітичних таблицях наводять дані статистичного характеру, які ілюструють те чи те економічне явище. Аналітичні таблиці є результатом оброблення й аналізу статистичних або числових показників, які, наприклад, отримані в результаті модельного експерименту. Після таких таблиць робиться узагальнення про нове (виведене) знання, яке вводиться до тексту словами: «табл. 1.2 дає змогу зробити висновок, що...», «з табл. 1.3 видно, що...» тощо.

Таблицю варто розташовувати безпосередньо після тексту, у якому вона згадується вперше, або на початку наступної після посилання сторінці. На всі таблиці мають бути посилання в тексті роботи.

Таблиця має мати назву та номер. У лівому верхньому куті сторінки пишуть слово «Таблиця» та її номер, а потім через тире повна назва таблиці. Нумерують таблиці послідовно суцільною нумерацією в межах розділу арабськими цифрами (номер розділу, номер таблиці в розділі). Кожна таблиця повинна мати назву, друкують симетрично до тексту. Назва має бути стислою і відбивати зміст таблиці. **Текст у таблиці друкується 12 шрифтом, в окремих випадках – 10-11 шрифтом.**

Таблиці кожного додатка нумерують окремо. Номер таблиці додатка складається з позначення додатка та порядкового номера таблиці в додатку, відокремлених крапкою. **Наприклад,**

«Таблиця В.1 – _____», тобто перша таблиця додатка В.
назва таблиці

ОБОВ'ЯЗКОВИМ є посилання на джерело!!! Джерело може зазначатися у кваліфікаційній роботі так:

– або одразу після назви таблиці у квадратних дужках, **наприклад, [10, с. 8];**

– або під назвою таблиці 10-м шрифтом курсивом пишеться слово *Джерело*, ставиться дві крапки і у квадратних дужках вказується джерело. Якщо таблиця складена самостійно, то під назвою таблиці 10-м шрифтом курсивом пишеться слово *Джерело*, ставиться дві крапки та пишеться: *складено або розроблено автором або: за даними, або на основі (певних джерел, якими автор керувався при складенні або розробленні конкретного рисунка)*.

Наприклад: У табл. 2.1 показано інструменти формування й методи використання фінансових ресурсів держави.

Таблиця 2.1 – Інструменти формування та методи використання фінансових ресурсів держави або [10, с. 8]

Сфера державних фінансів	Інструмент формування	Методи використання
Бюджетна система	Податки, відрахування збори, внески, плати	Фінансування, кредитування, інвестування
Державні цільові фонди	Внески, збори	Фінансування, інвестування
Державний кредит	Податки, позики	Фінансування, кредитування, інвестування

або Джерело: розроблено автором на основі [7]

Якщо таблиця не вміщується на одній сторінці, то її треба перенести на наступну. Слово «Таблиця» вказують один раз ліворуч на початку, а над іншими її частинами, які розміщені на наступних сторінках, пишуть: «Продовження таблиці ___» або «Кінець таблиці ___» із зазначенням номера таблиці, але без повторення її назви. **Наприклад:**

Продовження таблиці 2.1

1	2	3	4	5	6
б) первісна вартість	419103	28435	32816	45920	311932
в) резерв сумнівних боргів	–	–	–	–	–

Джерело: [10]

За даними, наведеними в табл. 2.1 видно, що.....

У результаті аналізу даних, наведених в табл. 2.1, можна зробити висновок про.....

Заголовки граф таблиці починають з великої літери, а підзаголовки – з малої, якщо вони складають одне речення із заголовком. Підзаголовки, що мають самостійне значення, пишуть з великої літери. У кінці заголовків і підзаголовків таблиць крапки не ставлять. Заголовки і підзаголовки граф вказують в однині.

Заголовки граф у першому ярусі варто писати з прописної букви, наприкінці ні крапку, ні кому не ставлять. Якщо ярус складає єдину граматичну форму з попереднім ярусом, то з малої літери пишуть підзаголовки, що розміщені нижче.

Наприклад:

Рік	Виробництво	
	план	факт

Якщо ярус має самостійне значення, то з прописної букви пишуться і підзаголовки.

Наприклад:

Рік	Обсяг продажів сталі в країні		
	Німеччина	Україна	США

Заголовки граф подають у називному відмінку однини. Порядок проходження частин підзаголовка: визначення величини, її літерне позначення, кома, одиниця виміру.

Усі дані, що наводяться в таблицях, повинні бути достовірними, однорідними й порівнюваними, в основі їхнього угруповання повинні лежати істотні ознаки.

У тексті спочатку йде посилання на таблицю, а потім сама таблиця, **а не навпаки**.

Примітки до тексту і таблиць, у яких наводять довідкові й пояснювальні дані, нумерують послідовно в межах однієї сторінки. Якщо приміток на одному аркуші декілька, то після слова «Примітки» ставлять двокрапку, наприклад:

Примітки: (10 шрифт, курсив)

1. ...

2. ...

Якщо є одна примітка, то її не нумерують і після слова «Примітка» ставлять крапку.

Формули нумерують у межах розділу арабськими цифрами. Формули та рівняння розташовують безпосередньо після тексту, у якому вони згадуються, посередині сторінки. Вище і нижче кожної формули або рівняння має бути залишено не менше одного вільного рядка. Формули і рівняння в роботі (за винятком формул і рівнянь, наведених у додатках) треба нумерувати порядковою нумерацією в межах розділу.

Номер формули або рівняння складається з номеру розділу і порядкового номеру формули або рівняння, відокремлених крапкою. Наприклад, формула (1.3) – третя формула першого розділу. Номер проставляють на рівні формули або рівняння в дужках у крайньому правому положенні на рядку. Номер, який не вміщується в рядку з формулою, переносять у наступний рядок нижче формули.

Формули – різновиди приведеної раніше основної формули – допускається нумерувати арабською цифрою і малою літерою кирилиці, яка має бути написана разом з цифрою. Наприклад: (1.4 а), (1.4 б).

Оформлення посилань на номери формул у тексті відбувається так. При посиланнях на будь-яку формулу її номер ставлять точно в тій само графічній формі, що і після формули, тобто арабськими цифрами в круглих дужках. Наприклад: у формулі (3.7); з рівняння (5.1) впливає...

Якщо посилання на номер формули розміщене всередині виразу, укладеного в круглі дужки, то їх рекомендується замінити квадратними дужками. Наприклад: Використовуючи вираз для оцінки ефективності експорту [див. формулу (14.3)], одержуємо...

Переносити формули чи рівняння на наступний рядок можливо тільки на знаках виконуваних операцій, повторюючи його на початку наступного рядка. Коли переносять формули або рівняння на знакові операції множення, застосовують знак «×».

Двокрапку перед формулою ставлять лише у випадках, передбачених правилами пунктуації. Формули, що йдуть одна за одною й не розподілені текстом, відокремлюють комою.

Додатки оформлюються як продовження наукової роботи на таких їїсторінках, розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті.

До додатків рекомендується включати допоміжний матеріал, потрібний для повноти сприйняття дослідження:

- проміжні математичні доведення, формули та розрахунки;
- таблиці допоміжних цифрових даних;
- інструкції і методики;
- опис алгоритмів і програм розв'язання задач на ПК, які розроблені у процесі роботи над дослідженням;
- ілюстрації допоміжного характеру.

Кожний такий додаток необхідно починати з нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. З правого боку рядка малими літерами з першої великої друкується слово «Додаток__» (без знака №) і велика літера, що позначає додаток. Наприклад: «Додаток Д».

Додатки позначаються великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь. Наприклад: Додаток А, Додаток Б.

Текст кожного додатка, може бути поділений на розділи й підрозділи, які нумерують у межах кожного додатка. У цьому випадку перед кожним номером ставлять позначення додатка (літеру) і крапку. Наприклад: А.2 – другий розділ дод. А; В.3.1 – перший підрозділ третього розділу дод. В.

У разі якщо зміст додатка не вміщується на одну сторінку, то на наступній сторінці у верхньому правому кутку зазначається «Продовження додатку...».

6. ОРГАНІЗАЦІЯ ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Кваліфікаційна робота має виконуватися здобувачем у повній відповідності до затверджених календарного плану, завдань та визначених вище вимог щодо змісту та оформлення. У випадках відставання від графіка здобувач зобов'язаний надати пояснення своєму науковому керівнику або завідувачу кафедри.

На період написання кваліфікаційних робіт на кафедрі складається графік **консультацій наукових керівників**. Метою систематичних консультацій є надання допомоги студентові: у підборі літератури та нормативних джерел, формуванні та опрацюванні інформаційного забезпечення дослідження, виборі його методів, форм висвітлення результатів дослідження тощо; у дотриманні вимог до змісту й оформлення кваліфікаційної роботи, своєчасному усуненні відхилень. Оперативне та ретельне написання рекомендацій керівника сприяє своєчасному виконанню кваліфікаційної роботи і є запорукою успішного захисту.

Відповідно до календарних етапів здобувач має подавати роботу частинами на перегляд, а у встановлений графіком термін подати завершену кваліфікаційну роботу на рецензування науковому керівникові.

Порушення студентом календарного плану написання кваліфікаційної роботи та її здачі на кафедрі фіксується науковим керівником, який інформує завідувача кафедри. У разі значного порушення графіка науковий керівник зобов'язаний поінформувати про це завідувача кафедри та винести питання на засідання кафедри. За наслідками розгляду студент за рішенням кафедри може бути не допущений до її захисту.

Після завершення роботи та за наявності позитивної рецензії наукового керівника кваліфікаційна робота допускається до попереднього захисту на кафедрі.

З метою забезпечення якості та визначення рівня підготовленості кафедрою організовується **попередній захист кваліфікаційних робіт** у складі комісії 3–4 викладачів у кожній, виходячи з їх спеціалізації за напрямками наукових досліджень та інтересів. Керівник роботи до складу комісії з попереднього захисту роботи, як правило, не входить.

Метою проведення попереднього захисту роботи на кафедрі є:

- перевірка дотримання вимог щодо змісту роботи (виходячи з наданого завдання) та її оформлення;
- перевірка наявності всіх супроводжувальних документів (довідка від підприємства, відгук наукового керівника, матеріали апробації результатів дослідження (ксерокопії (витяги) програм наукових конференцій, тез доповідей, наукових статей) тощо);
- перевірка готовності автора до захисту роботи в ЕК (вільне володіння матеріалом дослідження, здатність та позитивні відповіді на запитання стосовно суті та результатів дослідження, наявність демонстраційного матеріалу для публічного захисту роботи).

Кваліфікаційні роботи, які подані на кафедрі з порушенням встановлених термінів роботи комісії попереднього захисту, до розгляду в них без дозволу завідувача кафедри не приймаються.

Здобувачі вищої освіти, кваліфікаційні роботи яких на попередньому захисті і розгляді завідувачем кафедри були оцінені позитивно, допускається деканом до захисту на засіданні ЕК не пізніше, ніж 5 робочих днів до початку її роботи (відповідно до «Положення про атестацію здобувачів вищої освіти та екзаменаційну комісію з атестації»). У цей же термін здобувач вищої освіти подає на кафедрі переплетену кваліфікаційну роботу з належним чином оформленими супровідними документами, про що робиться запис у Журналі реєстрації кваліфікаційних робіт:

- заява на ім'я завідувача про затвердження теми кваліфікаційної роботи;
- завдання на кваліфікаційну роботу (з усіма підписами);
- зовнішня рецензія з підприємства, організації, за матеріалами якого виконувалась робота;
- внутрішня рецензія;

- подання голові екзаменаційної комісії щодо захисту кваліфікаційної роботи;
- ксерокопії наукових праць;
- довідка-плагіат;
- квитанція про надані послуги.

Захист кваліфікаційної роботи відбувається на відкритому засіданні екзаменаційної комісії, яка формується за спеціалізацією студентів, які здобувають освітній ступінь бакалавра.

Оцінка кваліфікаційної роботи та рішення про отримання випускником ступеня бакалавр ухвалюється на підставі представленої до захисту роботи, рецензії зовнішнього рецензента та її публічного захисту.

Під час підготовки до захисту студент має погодити зі своїм науковим керівником складену ним стисло доповідь щодо кваліфікаційної роботи і підготовлені наочні матеріали (4–6 сторінок з найважливішими ілюстративними матеріалами, оформленими у вигляді плакатів або ксерокопії роздаткового матеріалу; а також слайди, фотографії, макети, рекламні проспекти тощо). Зразок оформлення титульної сторінки ілюстративного матеріалу наведено у додатку Д.

Обсяг тексту доповіді має відповідати **до 7 хвилин** виступу, містити основні результати аналізу матеріалів об'єкта дослідження й творчих розробок щодо пропозицій і рекомендацій, які є результатом проведеного дослідження.

Наочні матеріали мають послідовно ілюструвати доповідь студента і забезпечувати повноту висвітлення всіх положень, які підлягають захисту.

Студент стисло доповідає комісії сутність проведеного дослідження, дає оцінку отриманим результатам, ілюструючи доповідь наочними матеріалами. Після доповіді студента зачитуються рецензії на кваліфікаційну роботу і він відповідає на всі зауваження рецензентів.

Під час захисту кваліфікаційної роботи члени ЕК, присутні на захисті викладачі, спеціалісти можуть ставити студентові запитання щодо змісту кваліфікаційної роботи. Відповіді студента мають бути конкретними, аргументованими і короткими.

Здобувач, який не захистив з поважних причин у встановлений строк випускню кваліфікаційну роботу (про що здобувач має подати у ЕК відповідні документи), має право на повторну атестацію протягом наступних трьох років під час роботи ЕК за тією ж спеціалізацією. Рішення щодо дати повторного захисту ухвалює ЕК.

ДОДАТОК А

Графік
виконання кваліфікаційних робіт
здобувачами освітнього ступеня бакалавр
спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини»
ОП «Міжнародний бізнес»

№ пор.	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи
1.	Отримання завдання на кваліфікаційну роботу	
2.	Виконання I розділу кваліфікаційної роботи	
3.	Обговорення I розділу кваліфікаційної роботи на науковому семінарі	
4.	Виконання II розділу кваліфікаційної роботи	
5.	Обговорення II розділу кваліфікаційної роботи на науковому семінарі	
6.	Виконання III розділу кваліфікаційної роботи	
7.	Обговорення III розділу кваліфікаційної роботи на науковому семінарі	
8.	Завершення виконання кваліфікаційної роботи	
9.	Попередній захист кваліфікаційної роботи	
10.	Кінцевий строк здачі переплетеної кваліфікаційної роботи на кафедрі	

Завідувач кафедри
економіки та міжнародних відносин

ДОДАТОК Б

Завідувачу кафедри

ПІБ зав. кафедри

ПІБ студента

гр. ____, ____ курс, _____

*спеціальність,
освітня програма, факультет*

Заява

Прошу затвердити тему кваліфікаційної роботи:

за матеріалами

повна юридична назва підприємства/ організації/ установи

та призначити науковим керівником кваліфікаційної роботи

дата

підпис з.в.о.

ДОДАТОК В

ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВІННИЦЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ

Факультет _____ Кафедра _____

Спеціальність/ освітня програма _____

Затверджую

Зав. кафедри _____

«__» _____ 20__ р

Завдання

на кваліфікаційну роботу здобувачу вищої освіти

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи

Затверджена наказом директора від «__» _____ 20__ р. №__

2. Строк здачі студентом закінченої роботи

3. Цільова установка та вихідні дані до роботи

Мета кваліфікаційної роботи _____

Об'єкт дослідження _____

Предмет дослідження _____

4. Перелік графічного матеріалу _____

ДОДАТОК Г
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВІННИЦЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ
Кафедра економіки та міжнародних відносин

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

(за матеріалами _____)

Здобувача вищої освіти

освітнього ступеня

«бакалавр»

4 курсу, групи МБ-41д,

спеціальності 292 «Міжнародні
економічні відносини»

ОП «Міжнародний бізнес»

денної форми навчання

підпис здобувача

ПІБ

Науковий керівник

науковий ступінь,

вчене звання

підпис здобувача

ПІБ

Гарант освітньої програми

науковий ступінь,

вчене звання

підпис здобувача

ПІБ

Вінниця 2022

ДОДАТОК Д

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВІННИЦЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ

Кафедра економіки та міжнародних відносин

ІЛЮСТРАТИВНИЙ МАТЕРІАЛ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ на
тему:

назва теми

Здобувача вищої освіти
освітнього ступеня

«бакалавр»

4 курсу, групи МБ-41д,

спеціальності 292 «Міжнародні
економічні відносини»

ОП «Міжнародний бізнес»

денної форми навчання

підпис здобувача

ПІБ

Науковий керівник

науковий ступінь,

вчене звання

підпис здобувача

ПІБ

Вінниця 2022

ПРИКЛАДИ
ОФОРМЛЕННЯ БІБЛІОГРАФІЧНОГО ОПИСУ
У СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ
з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Книги: Один автор	<ol style="list-style-type: none"> 1. Бичківський О. О. Міжнародне приватне право : конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 82 с. 2. Бондаренко В. Г. Немеркнуча слава новітніх запорожців: історія Українського Вільного козацтва на Запоріжжі (1917-1920 рр.). Запоріжжя, 2017. 113 с. 3. Бондаренко В. Г. Український вільнокозацький рух в Україні та на еміграції (1919-1993 рр.) : монографія. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 600 с. 4. Вагіна О. М. Політична етика : навч.-метод. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 102 с.
Два автори	<ol style="list-style-type: none"> 1. Аванесова Н. Е., Марченко О. В. Стратегічне управління підприємством та сучасним містом: теоретико-методичні засади : монографія. Харків : Щедра садиба плюс, 2015. 196 с. 2. Батракова Т. І., Калюжна Ю. В. Банківські операції : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 130 с. 3. Білобровко Т. І., Кожуховська Л. П. Філософія науки й управління освітою : навч.-метод. посіб. Переяслав-Хмельницький, 2015. 166 с. 4. Богма О. С., Кисильова І. Ю. Фінанси : конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 102 с. 5. Горошкова Л. А., Волков В. П. Виробничий менеджмент : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 131 с.
Три автори	<ol style="list-style-type: none"> 1. Аніловська Г. Я., Марушко Н. С., Стоколоса Т. М. Інформаційні системи і технології у фінансах : навч. посіб. Львів : Магнолія 2006, 2015. 312 с. 2. Городовенко В. В., Макаренков О. Л., Сантос М. М. О. Судові та правоохоронні органи України : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 206 с. 3. Кузнецов М. А., Фоменко К. І., Кузнецов О. І. Психічні стани студентів у процесі навчально-пізнавальної діяльності : монографія. Харків : ХНПУ, 2015. 338 с.
Чотири і більше авторів	<ol style="list-style-type: none"> 1. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України : станом на 10 жовт. 2016 р. / К. І. Беліков та ін. ; за заг. ред. О. М. Литвинова. Київ : ЦУЛ, 2016. 528 с. 2. Бікулов Д. Т., Чкан А. С., Олійник О. М., Маркова С. В. Менеджмент : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 360 с. 3. Операційне числення : навч. посіб. / С. М. Гребенюк та ін. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 88 с. 4. Основи охорони праці : підручник / О. І. Запорожець та ін. 2-ге вид. Київ : ЦУЛ, 2016. 264 с.

<p>Автор(и) та редактор(и)/упорядники</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Березенко В. В. PR як сфера наукового знання : монографія / за заг. наук. ред. В. М. Манакіна. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 362 с. 2. Бутко М. П., Неживенко А. П., Пепа Т. В. Економічна психологія : навч. посіб. / за ред. М. П. Бутко. Київ : ЦУЛ, 2016. 232 с. 3. Дахно І. І., Алієва-Барановська В.М. Право інтелектуальної власності : навч. посіб. / за ред. І. І. Дахна. Київ : ЦУЛ, 2015. 560 с.
<p>Без автора</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. 25 років економічному факультету: історія та сьогодення (1991-2016) : ювіл. вип. / під заг. ред. А. В. Череп. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 330 с. 2. Криміналістика : конспект лекцій / за заг. ред. В. І. Галана ; уклад. Ж. В. Удовенко. Київ : ЦУЛ, 2016. 320 с. 3. Миротворення в умовах гібридної війни в Україні : монографія / за ред. М. А. Лепського. Запоріжжя : КСК-Альянс, 2017. 172 с. 4. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / за ред.: С. О. Якубовського, Ю. О. Ніколаєва. Одеса : ОНУ, 2015. 306 с.
<p>Автореферати дисертацій</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Бондар О. Г. Земля як об'єкт права власності за земельним законодавством України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06. Київ, 2005. 20 с. 2. Гнатенко Н. Г. Групи інтересів у Верховній Раді України: сутність і роль у формуванні державної політики : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02. Київ, 2017. 20 с. 3. Кулініч О. О. Право людини і громадянина на освіту в Україні та конституційно-правовий механізм його реалізації : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Маріуполь, 2015. 20 с.
<p>Дисертації</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Авдєєва О. С. Міжконфесійні відносини у Північному Приазов'ї (кінець XVIII - початок XX ст.) : дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01 / Запорізький національний університет. Запоріжжя, 2016. 301 с. 2. Левчук С. А. Матриці Гріна рівнянь і систем еліптичного типу для дослідження статичного деформування складених тіл : дис. ... канд. фіз.-мат. наук : 01.02.04. Запоріжжя, 2002. 150 с. 3. Вініченко О. М. Система динамічного контролю соціально-економічного розвитку промислового підприємства : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.04. Дніпро, 2017. 424 с.
<p>Законодавчі та нормативні документи</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2013. 96 с. 2. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. <i>Голос України</i>. 2017. 27 верес. (№ 178-179). С. 10–22. 3. Повітряний кодекс України : Закон України від 19.05.2011 р. № 3393-VI. <i>Відомості Верховної Ради України</i>. 2011. № 48-49. Ст. 536. 4. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 28.09.2017. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18 (дата звернення: 15.11.2017). 5. Деякі питання стипендіального забезпечення : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2016 р. № 1050. <i>Офіційний вісник України</i>. 2017. № 4. С. 530–543. 6. Про Концепцію вдосконалення інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України на 2017-2020 роки : Указ Президента України від 21.02.2017 р. № 43/2017. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2017. 23 лют. (№ 35). С. 10.

<p>Частина видання: книги</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Коломоєць Т. О. Адміністративна деліктологія та адміністративна деліктність. <i>Адміністративне право України</i> : підручник / за заг. ред. Т. О. Коломоєць. Київ, 2009. С. 195–197. 2. Алексеев В. М. Правовий статус людини та його реалізація у взаємовідносинах держави та суспільства в державному управлінні в Україні. <i>Теоретичні засади взаємовідносин держави та суспільства в управлінні</i> : монографія. Чернівці, 2012. С. 151–169.
<p>Частина видання: матеріалів конференцій (тези, доповіді)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Антонович М. Жертви геноцидів першої половини ХХ століття: порівняльно-правовий аналіз. <i>Голодомор 1932-1933 років: втрати української нації</i> : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 4 жовт. 2016 р. Київ, 2017. С. 133–136. 2. Анциперова І. І. Історико-правовий аспект акту про бюджет. <i>Дослідження проблем права в Україні очима молодих вчених</i> : тези доп. всеукр. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 24 квіт. 2014 р.). Запоріжжя, 2014. С. 134–137. 3. Микитів Г. В., Кондратенко Ю. Позатекстові елементи як засіб формування медіакультури читачів науково-популярних журналів. <i>Актуальні проблеми медіаосвіти в Україні та світі</i> : зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 3-4 берез. 2016 р. Запоріжжя, 2016. С. 50–53. 4. Соколова Ю. Особливості впровадження проблемного навчання хімії в старшій профільній школі. <i>Актуальні проблеми та перспективи розвитку медичних, фармацевтичних та природничих наук</i> : матеріали III регіон. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 29 листоп. 2014 р. Запоріжжя, 2014. С. 211–212.
<p>Частина видання: довідкового видання</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Кучеренко І. М. Право державної власності. <i>Великий енциклопедичний юридичний словник</i> / ред. Ю. С. Шемшученко. Київ, 2007. С. 673. 2. Пирожкова Ю. В. Благодійна організація. <i>Адміністративне право України</i> : словник термінів / за ред.: Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова. Київ, 2014. С. 54–55. 3. Сірий М. І. Судова влада. <i>Юридична енциклопедія</i>. Київ, 2003. Т. 5. С. 699.
<p>Частина видання: продовжуваного видання</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Коломоєць Т. О. Оцінні поняття в адміністративному законодавстві України: реалії та перспективи формування їх застосування. <i>Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки</i>. Запоріжжя, 2017. № 1. С. 36–46. 2. Левчук С. А., Хмельницький А. А. Дослідження статичного деформування складених циліндричних оболонок за допомогою матриць типу Гріна. <i>Вісник Запорізького національного університету. Фізико-математичні науки</i>. Запоріжжя, 2015. № 3. С. 153–159. 3. Левчук С. А., Рак Л. О., Хмельницький А. А. Моделювання статичного деформування складеної конструкції з двох пластин за допомогою матриць типу Гріна. <i>Проблеми обчислювальної механіки і міцності конструкцій</i>. Дніпропетровськ, 2012. Вип. 19. С. 212–218. 4. Тарасов О. В. Міжнародна правосуб'єктність людини в практиці Нюрнберзького трибуналу. <i>Проблеми законності</i>. Харків, 2011. Вип. 115. С. 200–206.
<p>Частина видання: періодичного</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Кулініч О. О. Право на освіту в системі конституційних прав людини і громадянина та його гарантії. <i>Часопис Київського університету права</i>. 2007. № 4. С. 88–92.

видання (журналу, газети)	<ol style="list-style-type: none"> 2. Коломоець Т., Колпаков В. Сучасна парадигма адміністративного права: генеза і поняття. <i>Право України</i>. 2017. № 5. С. 71–79. 3. Коваль Л. Плюси і мінуси дистанційної роботи. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2017. 1 листоп. (№ 205). С. 5. 4. Bletska D. I., Glukhov K. E., Frolova V. V. Electronic structure of 2H-SnSe₂: ab initio modeling and comparison with experiment. <i>Semiconductor Physics Quantum Electronics & Optoelectronics</i>. 2016. Vol. 19, No 1. P. 98–108.
Електронні ресурси	<ol style="list-style-type: none"> 1. Влада очима історії : фотовиставка. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/photogallery/gallery?galleryId=15725757& (дата звернення: 15.11.2017). 2. Шарая А. А. Принципи державної служби за законодавством України. <i>Юридичний науковий електронний журнал</i>. 2017. № 5. С. 115–118. URL: http://lsey.org.ua/5_2017/32.pdf. 3. Ганзенко О. О. Основні напрями подолання правового нігілізму в Україні. <i>Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки</i>. Запоріжжя, 2015. № 3. – С. 20–27. – URL: http://ebooks.znu.edu.ua/files/Fakhovivydannya/vznu/juridichni/VestUr2015v3/5.pdf. (дата звернення: 15.11.2017). 4. Яцків Я. С., Маліцький Б. А., Бублик С. Г. Трансформація наукової системи України протягом 90-х років ХХ століття: період переходу до ринку. <i>Наука та інновації</i>. 2016. Т. 12, № 6. С. 6–14. DOI: https://doi.org/10.15407/scin12.06.006.